

Zodpovědnost v supervizi a v sociální práci

Mgr. Milan Stiburek

Zvolil jsem si téma zodpovědnost protože to je téma se kterým jsem se nejvíce potýkal

Obvykle definuji svoji zodpovědnost: vy jste zodpovědni za obsah – za témata, která přinášíte, já za to jak s nimi pracujeme, já pomáhám pojmenovat témata, zkoumám co všechno obsahují – co je v nich profesní, co osobní, hlídám aby se nevytratila. Vy přinášíte zakázku, já sleduji její naplňování. Hlídám hranice supervize, dbám na bezpečí.

Naplňovat tento svůj nárok na sebe, naplňovat svou zodpovědnost pro mě bylo hodně obtížné.

Odhadem resp. pocitově bych tipoval, že 40% práce bylo naprosto bezvadné, náročné ale efektivní, 60% práce bylo velmi frustrující.

O těch 60% chci mluvit.

Hledal jsem chybu v sobě, v účastnících, v kontextu práce.

Stávalo se, že setkání bylo bez témat, bez zakázek nebo s tématy která jsem cítil jako výplňová, jako tapetu, která zakrývá hlubší témata, do kterých se neodvažujeme pustit. Často se stávalo, že témata, která mi připadala jako důležitá a nosná se nedařilo dotahovat.

Domnívám se, že supervize musí probíhat ve třech rovinách:

rovina instrumentální: co mám dělat

rovina konceptuální: co to vlastně dělám, jaký je smysl a cíl této práce, moje role, pomoc x kontrola,

rovina sebereflektující: co to se mnou dělá, jaké mám motivace, jak se v tom cítím

Považuji za cíl supervize prozkoumat všechny tyto roviny. Zde jsme často skončili u otázky co mám dělat, na kterou nebylo možné dát odpověď. Protože tato odpověď může přijít až když projdu všemi těmito rovinami.

Téma zodpovědnosti bylo v našich setkáních velmi frekventované. Ať už takto explicitně pojmenované, nebo v různých dalších tématech implicitně obsažené.

Pokusím se uvést příklady jak se téma zodpovědnost objevuje v různých vztazích:

Zodpovědnost ve vztahu já a klient: co je moje zodpovědnost, co

klientova, kde jsou hranice mého pomáhání, co musím řešit, co můžu nechat, padají důsledky klientova selhání na mou hlavu?

Zodpovědnost ve vztahu já a úřad: zajišťuje mi úřad kvalitní podmínky, chrání mně? Zakázka „výkladní skříň“.

Zodpovědnost ve vztahu já a nadřízená instituce: příprava resp. nepřipravenost reformy dávek, nejasné podmínky, chaos, napětí, musím reprezentovat něco čemu nerozumím, nevěřím, nesouhlasím. Odpověď dá počítač, já za ní nesu odpovědnost ve vztahu s klientem.

Zodpovědnost ve vztahu já a další instituce: soud, posudkový lékař, existující i neexistující síť sociálních a zdravotních služeb – je na koho se obracet, jak ta spolupráce vypadá?

Zodpovědnost ve vztahu já a mí blízcí: sousedovi jsem nedala dávku, děti chodí do školy s jeho dětmi.

Zodpovědnost ve vztahu já a veřejnost, média: Ať udělám co udělám vždycky to schytám.

Zodpovědnost ve vztahu já a já: jsem spokojen se svou prací, stojím si za tím co dělám, připadám si adekvátně ohodnocen jak finančně tak prestiží? Nosím si práci domů? Negativní odpovědi na tyto otázky vedou k syndromu vyhoření.

Myslím, že jsem situaci vylíčil v hodně černých barvách. Skutečnost je určitě pestřejší a jsou v ní i radostné zodpovědnosti. Problém je, že když opustíme instrumentální rovinu „Co mám dělat?“ a ptáme se na další: co dělám, jaký to má smysl, jak se v tom cítím?, tak tato témata vyplavou a zaplavují.

Uvědomuji si, že v rámci paralelního procesu jsme se i my supervizoři nechali nějakým závazkem zodpovědnosti (nebo možná spíš stereotypem) lapit. Respektovali jsme cosi, co jsme od začátku považovali za pravidla a snažili jsme se nedráždit. Akceptovali jsme nevyhovující podmínky pro supervizi na úřadech, akceptovali jsme zasahování vedoucích do organizace supervizních setkání (kdo může, kdo nemůže), akceptovali jsme, že účastníci chodí na supervize nepřipraveni, bez zakázek, zvoní telefony... Chovali jsme se zodpovědně vůči něčemu mimo nás čili spíše konformně než zodpovědně, nechovali jsme se zodpovědně vůči sobě. Tím si myslím, že jsme nedali supervizi vážnost, kterou musí mít aby fungovala, pouze jsme vytvořili prostor pro zesílení frustrace a pocitu bezmoci.